

doi: 10.332491/2663-2144-2019-76-3-30-37

УДК 338.48:332.1

АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ**В. М. Микитюк, Т. М. Паламарчук, О. П. Русак***e-mail: valeriy19531953@ukr.net, tatyana_1702@ukr.net, erusak1208@gmail.com*

Житомирський національний агроекологічний університет

бульвар Старий, 7, м. Житомир, 10008, Україна

Обґрунтовано, що вітчизняний аграрний сектор є стратегічно важливою структурою національної економіки, що забезпечує продовольчу, економічну, екологічну та енергетичну безпеку, сприяє розвитку інших галузей та формує соціально-економічні напрями розвитку держави. Сучасною ознакою прогресивних змін у сільському господарстві країни є розвиток агробізнесу. Аграрний бізнес необхідно розглядати як найбільш прогресивну та високоефективну форму спільної організації виробництва продовольства.

Встановлено, що аграрне підприємництво має велике значення для структурної трансформації економіки, розвитку вітчизняного товаровиробництва, конкуренції, підвищення рівня зайнятості сільського населення. Економічна ефективність вітчизняного аграрного виробництва має чітко виражену регіональну диференціацію, що залежить від наявних ресурсних можливостей регіону, інвестицій та інших факторів. Детальний аналіз та їх оцінка є важливим резервом підвищення конкурентоспроможності та прибутковості вітчизняного агробізнесу в умовах окремого регіону. Житомирська область являє собою розвинутий аграрно-індустріальний регіон України.

Відзначено, що розвиток аграрного сектора в регіоні останнім часом характеризується підвищенням як виробничих, так і основних його економічних показників. Перспективи подальшого розвитку аграрного бізнесу пов'язані з наступними: удосконаленням зовнішнього та внутрішнього середовища, інноваційно-інвестиційним забезпеченням, завершенням земельної реформи, збільшенням обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, удосконаленням інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку галузі, техніко-технологічною модернізацією агропромислового виробництва, агропромисловою інтеграцією.

Ключові слова: аграрний сектор, агробізнес, сільськогосподарська продукція, ефективність, конкурентоспроможність, аналіз, перспективи, регіон, розвиток.

Постановка проблеми

В нинішніх умовах, коли зростає попит на продовольство у світі, розширюються експортні можливості України, аграрний сектор виступає стратегічно важливою та економічно привабливою сферою вітчизняного бізнесу. Ефективний розвиток конкурентоспроможного вітчизняного агробізнесу сприятиме забезпеченню продовольчої безпеки країни та вирішенню проблем розвитку сільських територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми та тенденції розвитку вітчизняного агробізнесу досліджують такі вчені-економісти, як: В. Андрійчук, Т. Зінчук, В. Зіновчук, В. Ільїн, Ю. Лупенко, В. Месель-Веселяк, В. Микитюк, О. Могильний, Б. Пасхавер, П. Попович, П. Пуцентайло, П. Саблук, Г. Савицька, О. Славкова, М. Соколов, О. Скидан, В. Ткачук, Є. Ходаківський, О. Ходаківська, Г. Черевко, В. Юрчишин, О. Яценко та інші. Однак, незважаючи на достатню кількість наукових праць, існує потреба у проведенні досліджень розвитку

агробізнесу на регіональному рівні з врахуванням природних та виробничих особливостей.

Мета, завдання та методика досліджень

Метою дослідження є аналіз сучасного стану аграрного бізнесу в досліджуваному регіоні, виявлення тенденцій та обґрунтування перспектив щодо подальшого його розвитку. Для досягнення поставленої мети передбачається вирішити наступні завдання: розкрити суть, значення та особливості розвитку аграрного бізнесу; виявити та проаналізувати тенденції розвитку аграрного бізнесу на прикладі Житомирської області; виявити перспективні напрями розвитку агробізнесу в регіоні.

Об'єктом дослідження є процес розвитку агробізнесу на регіональному рівні. Методологічною основою дослідження є концептуальні положення економічної теорії з питань агробізнесу, ринкових відносин, діалектичний метод пізнання, системний та комплексний підходи до вивчення економічних явищ, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених. Для вирішення завдань застосовувалися

різні методи дослідження: абстрактно-логічний, монографічний, економіко-статистичний, балансовий, графічний та інші.

Результати досліджень

Умови сьогодення свідчать про значну кількість тлумачень вітчизняних та зарубіжних вчених щодо сутності поняття агробізнесу. Першочерговий етап виникнення концепції «аграрного бізнесу» спостерігався в минулому столітті, а саме в кінці 50-х років в країнах Західної Європи та США. Концепція «аграрного бізнесу» була розроблена американськими дослідниками Дж. Девісом та Р. Голдбергом. У своїх працях вони визначили агробізнес як суму всіх операцій, що пов'язані з виробництвом, зберіганням, транспортуванням, переробкою і розподілом сільськогосподарської продукції та наданням послуг у сфері ресурсного забезпечення сільського господарства [18, с. 19].

В економічній літературі країн ЄС, крім поняття «агробізнес», використовуються такі поняття, як «харчовий (продовольчий) сектор» та «продовольча система». В основу вищевикладених понять закладена сукупність взаємопов'язаних галузей з виробництва і забезпечення населення продуктами харчування, починаючи із сільського господарства і закінчуючи доведенням готових продуктів до споживача. Головними ланками продовольчого господарства, чи агробізнесу, є сільське господарство, харчова промисловість, гуртова торгівля, роздрібна торгівля, громадське харчування [12, с. 137].

Різносторонність трактувань наукових публікацій щодо сутності агробізнесу дозволяють визначити наступні його основні ознаки [5, с. 77–78]: охоплення сфери постачання, виробництва, збуту і розподілу продукції. Ця ознака притаманна західним суб'єктам трактування агробізнесу та вважається класичною ознакою, оскільки саме на її основі сформульовано перше визначення цього поняття Дж. Девісом та розповсюджувалося його послідовниками;

- взаємозв'язок з іншими галузями економіки, оскільки сільськогосподарське виробництво не є єдиним діючим процесом у сфері агробізнесу. Воно пов'язане також із комерційною, збутовою діяльністю, виробництвом засобів виробництва, відповідною обслуговуючою інфраструктурою тощо;

- наявність системної складової агробізнесу, сукупності пов'язаних елементів, що характеризує

агробізнес як комплекс взаємозалежних елементів та процесів у ході виробництва і розподілу сільськогосподарської продукції, його ресурсозабезпечення тощо;

- ототожнення з АПК, тобто науковці, які відносять до визначення агробізнесу саме цю ознаку, виключають елементи, що не вказують на зв'язок галузі сільського господарства з промисловістю;

- поглиблення суспільного поділу праці, як наслідок, спеціалізації і кооперації сільськогосподарського виробництва з іншими сферами суспільного виробництва;

- наявність ділових (бізнесових) зв'язків, які характеризуються наявністю партнерських зв'язків між учасниками спільної справи;

- забезпечення безперервності процесу відтворення, наявність постійного кругообігу ресурсів навколо організації сільськогосподарського виробництва;

- орієнтація на максимізацію прибутку або мінімізацію витрат, що впливає з сутності поняття «бізнес» як економічної категорії та слугує мотиваційним механізмом ведення агробізнесу.

Також в сучасній науковій економічній літературі агробізнес визначається як окрема складова народного господарства група галузей економіки; вид діяльності суб'єктів підприємництва галузь знань та наукових досліджень. При цьому, агробізнес як галузь знань і наукових досліджень забезпечує оцінку потенціалу, методику впровадження і реалізації підприємницьких ініціатив [1].

Агробізнес можна розглядати в трьох основних аспектах: організаційному, галузевому та функціональному. В організаційному аспекті терміни «агробізнес» і «агропромисловий комплекс» дуже схожі, практично еквівалентні, з тією різницею, що агробізнес вживається для позначення агропромислового комплексу країн з розвинутою ринковою економікою. У галузевому аспекті термін «агробізнес» застосовують для означення галузевих продовольчих підкомплексів, що функціонують у ринковому середовищі та підтверджують необхідність вертикальних інтеграційних процесів у конкретній галузі. Функціональний аспект агробізнесу розглядають у контексті розвитку підприємництва в аграрній сфері, який характеризується співпрацею, врахуванням економічних інтересів усіх учасників продуктового ланцюга [4, с. 132].

Отже, сучасні визначення агробізнесу

зазначають, що в структурному аспекті агробізнес являє собою сукупність суб'єктів підприємницької діяльності, які діють в аграрному секторі економіки країни. Саме сюди відносяться: підприємницька діяльність, яка передбачає виробництво засобів виробництва для аграрної сфери; власне сільськогосподарське виробництво; зберігання, транспортування і переробка сільськогосподарської продукції, торгівля як сировиною, так і переробленою продукцією, а також усі види діяльності з обслуговування сільського господарства (агросервіс, ринкова інфраструктура). У функціональному аспекті агробізнес – це новий тип економічних відносин між суб'єктами аграрного ринку, що характеризуються взаємовигідною співпрацею з врахуванням економічних інтересів усіх його

учасників [1].

Необхідно зазначити, що агробізнес є одним з найбільш перспективних видів бізнесу в Україні. Галузь сільського господарства нашої країни характеризується значними площами сільськогосподарських угідь, високою якістю ґрунтів, значними обсягами виробництва сільськогосподарських культур. В сучасних умовах надлишку продовольства, що виробляється в країнах Європейського Союзу та частково надходить на внутрішній ринок, важливого значення набувають такі риси вітчизняної аграрної продукції, як її якість, смак та рівень екологічної безпеки.

До переваг та недоліків розвитку агробізнесу в Україні слід віднести наступні (рис. 1).

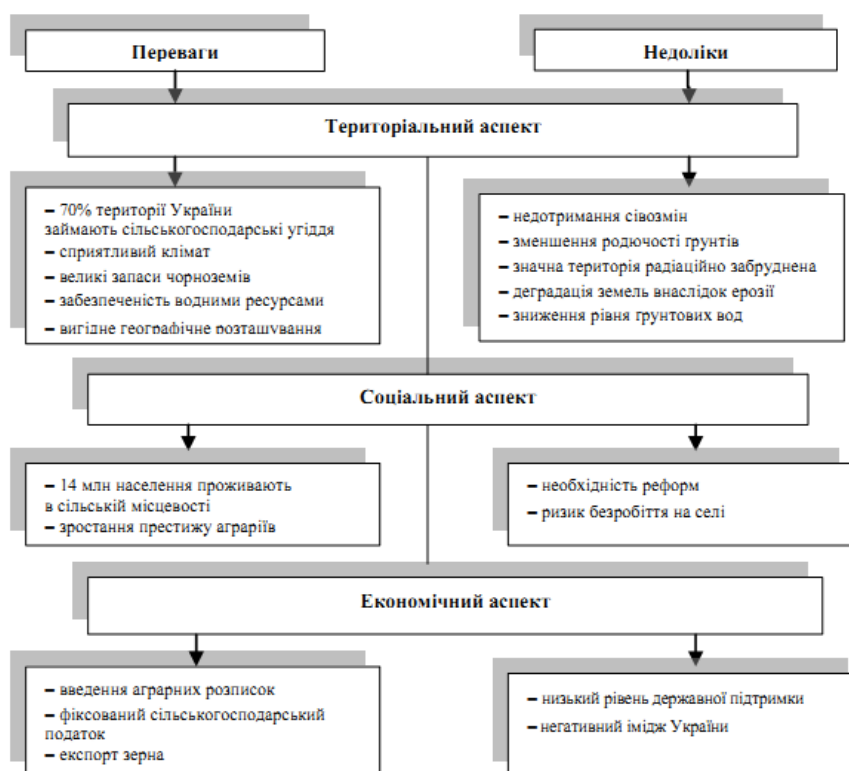

Рис. 1. Переваги та недоліки розвитку агробізнесу в Україні

Джерело: адаптовано [3].

Економічна ефективність вітчизняного аграрного виробництва в умовах сьогодення має виражену регіональну диференціацію, яка залежить від впливу ресурсних, інвестиційних та інших факторів. Детальний аналіз та оцінка системи факторів є важливими резервами для підвищення конкурентоспроможності вітчизняного агробізнесу, його прибутковості в умовах окремого регіону.

Житомирська область являє собою розвинутий аграрно-індустріальний регіон України. Площа сільськогосподарських угідь області у 2017 р. становила 1510, 0 тис. га, в тому числі ріллі – 1113,8 тис. га, або 3,6 % та 3,4 % відповідно до площ сільськогосподарських угідь та ріллі в цілому по Україні. Питома вага Житомирської області в загальному виробництві продукції сільськогос-

подарського господарства країни становила у 2017 р. 4,0 %, у тому числі продукція рослинництва – 4,0 %, продукція тваринництва – 4,1 % [13].

В аграрному секторі регіону левову частку займає галузь рослинництва, яка представлена вирощуванням зернових та зернобобових культур, провідними серед яких є такі: озима пшениця, озиме жито, яровий ячмінь, овес, зернобобові, гречка, просо; плодово-ягідні та технічні культури. Не менш вагоме значення має галузь тваринництва, яка спеціалізується на вирощуванні худоби м'ясо-молочного напрямку, також розвинені свинарство, птахівництво, вівчарство, бджільництво.

Таблиця 1. Динаміка виробництва основних видів продукції сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах Житомирської області, тис. т

Продукція	Роки								2017 р. у % до 2010 р.
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Зернові та зернобобові	922,7	1335,1	1508,9	1913,0	1692,6	1244,8	1807,6	1683,3	182,4
Буряки цукрові	277,9	520,6	515,3	400,5	616,0	587,7	590,7	712,7	2,6 р.
Соняшник	26,7	60,1	91,3	102,5	165,5	139,4	210,2	227,3	8,5 р.
Картопля	91,4	133,4	99,9	88,8	85,1	46,6	59,4	50,0	54,7
Овочі відкритого ґрунту	11,3	20,1	11,7	10,4	9,7	7,8	8,0	8,8	77,9
Плодові та ягідні	0,2	0,5	0,3	0,4	0,5	0,9	1,5	1,6	8 р.
М'ясо (у забійній вазі)	8,3	8,7	8,9	12,0	9,4	10,8	10,4	10,1	121,7
у т.ч.:									
яловичина та телятина	4,8	4,8	4,9	6,6	4,3	3,9	4,0	4,1	85,4
свинина	3,1	3,6	3,7	5,0	4,3	5,9	5,1	4,7	151,6
м'ясо птиці	0,3	0,2	0,2	0,3	0,7	1,0	1,3	1,3	4,3 р.
Молоко	88,8	89,6	102,7	101,1	99,6	101,0	104,9	112,0	126,1
Яйця, млн. шт	92,6	69,0	60,2	71,3	81,2	58,0	92,0	93,7	101,2
Вовна, т	3	7	9	6	4	6	7	...	-

Джерело: розраховано за даними [15, 16].

Рівень рентабельності є узагальнюючим показником економічної ефективності агровиробництва та найважливішим орієнтиром при бізнес-плануванні виробничих програм.

Рівень рентабельності виробництва основних видів аграрної продукції у сільськогосподарських підприємствах області наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Динаміка рівня рентабельності (збитковості) виробництва основних видів продукції сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах Житомирської області, %

Продукція	Роки								2017 р. до 2010 р. (+,-)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Зернові та зернобобові	15,3	21,6	23,5	-0,3	21,9	32,6	40,2	24,5	9,2
Буряки цукрові	-14,5	18,0	26,0	10,3	54,6	102,4	19,9	-3,4	11,1
Соняшник	7,9	17,7	55,3	23,3	28,1	76,8	56,2	35,6	27,7
Картопля	83,3	27,8	7,6	50,0	50,8	12,1	-5,0	-6,3	-89,6
Овочі відкритого ґрунту	108,1	33,3	127,5	86,7	64,5	112,6	56,0	24,1	-84,0
Плодові та ягідні	1,0	5,0	6,4	10,3	-26,8	10,9	...	20,7	19,7
Велика рогата худоба на м'ясо	-35,8	-26,1	-32,7	-39,8	-40,0	-18,8	-29,1	32,6	68,4
Свині на м'ясо	-10,9	-14,3	-3,4	-3,9	2,2	18,2	-0,4	12,1	23,0
Вівці та кози на м'ясо	-29,4	13,4	-16,6	-47,1	-34,9	-48,5	-48,5	-77,9	-48,5
Птиця на м'ясо	-53,4	-65,6	-36,4	-29,5	-19,6	-2,5	-10,3	-16,6	36,8
Молоко	14,3	20,9	4,7	15,9	17,8	12,4	12,0	24,2	9,9
Яйця курячі	-7,1	-8,5	9,9	13,0	16,7	27,4	30,6	0,5	7,6
Вовна	-	36,3	-84,4	-10,0	-17,5	-18,3	...	82,4	-

Джерело: розраховано за даними [15, 16].

З даних табл. 2 видно, що за досліджуваний період у сільськогосподарських підприємствах області збільшився рівень рентабельності виробництва соняшнику на 27,7 %, зернових та зернобобових – на 9,2 %, плодових та ягідних – на 19,7 %, молока – на 9,9 %, курячих яєць – на 7,6 %, м'яса свиней – на 23,0 %. Таким чином, у галузі рослинництва прибутковим є виробництво стратегічно важливої сільськогосподарської продукції – зернових культур та соняшнику, у тваринництві завдяки вкладеним інвестиціям у нові технології прибутковим є виробництво молока. Важливим для регіону є нарощування обсягів виробництва м'яса великої рогатої худоби. Не дивлячись на те, що виробництво м'яса великої рогатої худоби понад 20 років є одним із найбільш збиткових видів продукції

тваринництва, у 2017 р. його виробництво було прибутковим і становило 32,6 %. Аналіз рентабельності виробництва свинини в області характеризується значними коливаннями, однак, позитивним є досягнення рентабельності у 2017 р. на рівні 12,1 %. Стратегічне значення має й розвиток птахівництва.

Отже, галузь тваринництва в регіоні, завдяки впровадженню сучасних інноваційних технологій, залученню інвестицій та інших факторів, поступово перетворюється із малоприбуткового в рентабельний напрям аграрного бізнесу.

Критерієм оцінки ефективності ведення бізнесу та свідченням його конкурентоспроможності на аграрному ринку є прибуток підприємства (табл. 3).

Таблиця 3. Аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирської області

Показник	Роки								2017р. до 2010р. (+,-)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Чистий прибуток (збиток), млн грн	138,6	184,6	227,2	-69,1	-247,6	1847,7	2370,4	1798,2	1659,6
Підприємства, які одержали чистий прибуток:									
- відсотків до загальної кількості	47,1	64,3	67,6	65,0	72,2	74,7	77,1	77,1	30,0
- фінансовий результат, млн грн	240,3	332,8	460,2	356,6	925,8	2510,4	2610,1	2635,3	2395,0
Підприємства, які одержали чистий збиток:									
- відсотків до загальної кількості	52,9	35,7	32,4	35,0	27,8	25,3	22,9	22,9	-30,0
- фінансовий результат, млн грн	101,7	148,2	233,0	425,7	1173,4	662,7	239,7	837,1	735,4
Рівень рентабельності операційної діяльності, %	9,2	12,5	8,5	3,5	6,3	42,0	25,2	20,3	11,1

Джерело: розраховано за даними [15, 16].

З даних табл. 3 видно, що у 2017 р. порівняно з 2010 р. у сільськогосподарських підприємствах області в цілому чистий прибуток збільшився на 1659,6 млн грн або у 12,9 раза. Позитивною тенденцією є збільшення за досліджуваний період кількості сільськогосподарських підприємств, які отримали чистий прибуток та відповідне зменшення кількості підприємств, які отримали збиток. Рівень рентабельності операційної діяльності аграрних підприємств області за відповідний період також збільшився, зокрема на 11,1 % і становив у 2017 р. 20,3 %, тоді як у 2010 р. – 9,2 %.

Враховуючи зазначені тенденції, вітчизняний аграрний бізнес як на регіональному, так і на державному рівнях має перспективи для

подальшого успішного розвитку, які пов'язані з наступними: удосконаленням зовнішнього та внутрішнього середовища, інноваційно-інвестиційним забезпеченням агробізнесу, формуванням позитивного іміджу аграрного сектора країни, удосконаленням ціноутворення, збільшенням експорту сільськогосподарської продукції, завершенням земельної реформи, вступом у міжнародні організації, удосконаленням міжгалузевих і внутрішньогалузевих економічних відносин, збільшенням обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, удосконаленням інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку галузі, техніко-технологічною модернізацією агропромислового виробництва [9].

Висновки та перспективи подальших досліджень

Агробізнес – це комплексне поняття, яке необхідно розглядати як найбільш прогресивну та високоефективну форму спільної організації виробництва сільськогосподарської продукції, в якій усі його галузі об'єднані в структурно завершеній та збалансованій системі, а також технологічно, економічно та організаційно пов'язані. Сучасне аграрне підприємництво має велике значення для структурної трансформації вітчизняної економіки, стратегічного розвитку агровиробництва, конкуренції, підвищення рівня зайнятості сільського населення. Перспективи розвитку агробізнесу пов'язані зі сприятливим підприємницьким середовищем, пільговим оподаткуванням, полегшенням доступу до кредитних ресурсів, інтеграційними та інноваційними процесами.

References

1. Abramovych, I. A. (2011). Teoretychni osnovy ta formy proiavu aharnoho biznesu [Theoretical foundations and forms of manifestation of agrarian business]. *Efektivna ekonomika*, 12. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=907> [in Ukrainian].
2. Andriichuk, V. H. (2014). Problemni aspekty rehuliuвання funktsionuvannya ahropromyslovykh kompanii [Problematic aspects of regulation of the functioning of agro-industrial companies]. *Ekonomika APK*, 2, 5–21 [in Ukrainian].
3. Bondar, T. V., Shved, V. M. & Kulakova, S. Iu. (2018). Ryzyky ta perspektyvy rozvytku aharnoho biznesu Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Risks and prospects of development of agrarian business of Ukraine in the conditions of globalization]. *Efektivna ekonomika*, 6. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2018/158.pdf [in Ukrainian].
4. Hrynenko, S. P. (2002). Lohistychnyi napriam rozvytku intehrovanykh formuvan v ahrobiznesi [Logistic direction of development of integrated formations in agribusiness]. *Ekonomika APK*, 9, 132–136 [in Ukrainian].
5. Dolhosheia, N. O. (2011). Teoretychni osnovy traktuvannya ahrobiznesu v ekonomichnii nauksi [Theoretical basis for the interpretation of agribusiness in economic science]. *Ekonomika ta derzhava*, 1, 76–78 [in Ukrainian].
6. Zhurkanu, O. M. (2009). Teoretychni osnovy ta formy proiavu aharnoho biznesu na rehionalnomu rivni [Theoretical foundations and forms of the agrarian business manifestation at the regional level]. *Ahrosvit*, 4, 30–34 [in Ukrainian].
7. Zinchuk, T. O. (2012). Yevropeyskyi vektor rozvytku ahrobiznesu [European vector of agribusiness development]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 105 (2), 58–61 [in Ukrainian].
8. Kernasiuk, Yu. V. (2016). Ahroefektyvnist: rehionalnyi vymir [Agriefficiency: regional dimension]. *Ahrobiznes sohodni*, 18, 13–15 [in Ukrainian].
9. Klimenko, O. V. & Bachal, O. O. (2012). Formuvannya ekonomichnoi bezpeky v umovakh hlobalizatsii [Formation of economic security in the conditions of globalization]. *Ekonomichni problemy staloho rozvytku: materialy dopovidei Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoї 20-richchiu naukovoї diialnosti fakultetu ekonomiky ta menezhmentu SumDU* (vol. 8) (pp. 25–26). Sumy: SumDU [in Ukrainian].
10. Lupenko, Yu. O. (2015). Rozvytok aharnoho sektoru ekonomiky Ukrainy: prohnozy ta perspektyvy [Development of the agrarian sector of Ukraine's economy: forecasts and prospects]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnogo universytetu. Ser. Ekonomika*, 2 (2), 30–34 [in Ukrainian].
11. Putsentailo, P. R. (2005). Efektivnist vyrobnytstva v pidpriemnytskykh strukturakh [Efficiency of production in business structures]. *Ekonomika APK*, 6, 51–57 [in Ukrainian].
12. Sivachenko, I. Yu. (2003). Mizhnarodnyy ahrobiznes [International Agribusiness]. Kyiv: TSUL [in Ukrainian].
13. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). Silske hospodarstvo Ukrainy 2017: statystychnyi zbirnyk [Agriculture of Ukraine 2017: Statistical collection]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
14. Sokolov, M. O. & Slavkova, O. P. (2016). Ahraryi biznes ta yoho vplyv na stalyy rozvytok silskykh terytorii [Agrarian business and its impact on the sustainable development of rural areas]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Ser. Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, 7 (3), 30–34 [in Ukrainian].
15. Holovne upravlinnia statystyky u Zhytomyrskii oblasti (2016). Statystychnyi

shchorichnyk Zhytomyrskoi oblasti za 2015 r. [Statistical Yearbook of Zhytomyr Oblast for 2015]. Zhytomyr: HUSUZhO [in Ukrainian].

16. Holovne upravlinnia statystyky u Zhytomyrskii oblasti (2018). Statystychnyi shchorichnyk Zhytomyrskoi oblasti za 2017 r. [Statistical Yearbook of Zhytomyr Oblast for 2017]. Zhytomyr: HUSUZhO [in Ukrainian].

17. Khodakivska, O. V. & Mohylnyi, O. (2017). Ahrokhodnyhy Ukrainy: ahrarna polityka ta vyklyky maibutnomu [Ukrainian Agricultural Holdings: Agrarian Policy and Challenges to the Future]. *Ekonomika APK*, 6, 33–41 [in Ukrainian].

18. Yurchyshyn, V. V. (2003). Do stratehii sotsialnoho ta ekonomichnoho rozvytku silskoho hospodarstva [To the strategy of social and economic development of agriculture]. *Ahroinkom*, 11–12, 17–23 [in Ukrainian].

ANALYSIS AND PROSPECTS OF AGRIBUSINESS DEVELOPMENT: REGIONAL ASPECT

V. Mykytiuk, T. Palamarchuk, O. Rusak

e-mail: valeriy19531953@ukr.net, tatyana_1702@ukr.net, erusak1208@gmail.com
Zhytomyr National Agroecological University
Sary Boulevard, 7, Zhytomyr, 10008, Ukraine

Domestic agricultural sector is a strategically important structure in the national economy. This sector ensures food, economic, environmental and energy security, contributes to the development of other sectors and forms socioeconomic directions of state development. Agribusiness development is a contemporary feature of progressive changes in state agriculture. Agricultural business should be considered as the most progressive and highly efficient form of joint organization of food production. Agricultural entrepreneurship is considerably important for structural transformation of the economy, development of domestic commodity production, competition, and increase in employment of rural population. Economic efficiency of domestic agricultural production has a distinct regional differentiation, which depends on available resource capacity of the region, investment and other factors. Their detailed analysis and evaluation is an important reserve for increasing competitive ability and profitability of domestic agribusiness in the context of an individual region. Zhytomyr region is a developed agribusiness region of Ukraine. The development of agricultural sector in the region over the past years has been

characterized by an increase in both production and economic indicators. Prospects for further development of agricultural business are related to a number of factors. They include improvement of external and internal environment, innovation and investment provision, completion of land reform, increase in production volumes of agricultural products, further development of information and analytical support of the sector, technical and technological modernization of agro-industrial production, and agro-industrial integration.

Keywords: *agricultural sector, agribusiness, agricultural products, efficiency, competitive ability, analysis, prospects, region, development.*

АНАЛИЗ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ АГРОБИЗНЕСА: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

В. М. Микитюк, Т. Н. Паламарчук, Е. П. Русак

e-mail: valeriy19531953@ukr.net, tatyana_1702@ukr.net, erusak1208@gmail.com
Житомирский национальный агроэкологический университет
бульвар Старый, 7,
г. Житомир, 10008, Украина

Обосновано, что отечественный аграрный сектор является стратегически важной структурой национальной экономики, который обеспечивает продовольственную, экономическую, экологическую и энергетическую безопасность, способствует развитию других отраслей и формирует социально-экономические направления развития государства. Современным направлением прогрессивных изменений в сельском хозяйстве страны является развитие агробизнеса. Аграрный бизнес необходимо рассматривать как наиболее прогрессивную и высокоэффективную форму совместной организации производства продовольствия.

Установлено, что аграрное предпринимательство имеет большое значение для структурной трансформации экономики, развития отечественного товаропроизводства, конкуренции, повышения уровня занятости сельского населения. Экономическая эффективность отечественного аграрного производства имеет четко выраженную региональную дифференциацию, зависит от имеющихся ресурсных возможностей региона, инвестиций и других факторов. Детальный

анализ и их оценка являются важным резервом повышения конкурентоспособности и прибыльности отечественного агробизнеса в условиях отдельного региона. Житомирская область представляет собой развитый аграрно-индустриальный регион Украины.

Отмечено, что развитие аграрного сектора в регионе в последние годы характеризуется повышением как производственных, так и основных его экономических показателей. Перспективы дальнейшего развития аграрного бизнеса связаны со следующим: совершенствованием внешней и внутренней

среды, инновационно-инвестиционным обеспечением, завершением земельной реформы, увеличением объемов производства сельскохозяйственной продукции, совершенствованием информационно-аналитического обеспечения развития отрасли, технико-технологической модернизацией агропромышленного производства, агропромышленной интеграцией.

Ключевые слова: аграрный сектор, агробизнес, сельскохозяйственная продукция, эффективность, конкурентоспособность, анализ, перспективы, регион, развитие.